

Dyr på flere ejendomme – hvordan med smittebeskyttelsen?

Kvægfagdyrlæger Betina Tvistholm &
Malene Budde

30. Oktober 2025 Hovborg Kro

STØTTET AF
Mælkeafgiftsfonden

SEGES
INNOVATION

Hvilke udfordringer ser I?

Hvilke udfordringer ser vi?

Dyr på flere ejendomme – moderne knopskydning

Manglende overblik

Mange flyt af dyr

Manglende prioritering af "basal" smittebeskyttelse

Beredskabsplan – hvad gør vi, hvis vi ikke må flytte dyr eks. på grund af smitsom sygdom

Størrelse betyder noget...

Smitterisiko	Besætningsstørrelse				
Smittede naboer	1-100	100-200	200-300	300-500	500 +
0	0,2%	0,4%	0,6%	0,6%	1,0%
1	0,5%	0,9%	1,4%	1,4%	2,5%
2-3	1,4%	2,6%	3,8%	4,0%	6,7%
4-7	4,0%	7,1%	10,3%	10,6%	17,1%
8 +	9,0%	15,3%	21,3%	21,9%	32,7%

Hyppighed af en handling

- Risikoen for introduktion af sygdom f.eks. ved foderleverance er 1 ud af 1000
- MEN foder-lastbilen kommer én gang om ugen
- Den årlige risiko?
 - 0,5 %
 - 5,0 %
 - 50 %

Ekstern smittebeskyttelse – hvordan kommer smitten til ejendommen?

- Indkøb af dyr
- Dyrskeer, tyrestation
- Græssende dyr – kontakt til andre (fællesgræs, sammenrend, drikkevand)
- Personadgang – både professionelle og gæster
- Afhentning af døde dyr, slagtedy og dyr til levebrug
- Kørselsruter på ejendom
- Kørsel med gødning
- Maskiner og udstyr
- Gnaver, fugle, hunde etc
- Foder og vand

Manglende overblik og strategi

- Hvilke dyr hvor?
- Flytning af dyr hvorhen, hvor ofte og hvor mange flyt pr. dyr?
- Foder / maskiner / personale?
- **Tidsforbrug**

Flytning af dyr

- En stress-faktor – dyr mere modtagelige for sygdomme
- De udskiller mere smitstoffer
- Selve transporten/køretøjet er en risikofaktor.

Prevalence of *Salmonella* and *Campylobacter* in Beef Cattle from Transport to Slaughter

Journal of Food Protection, Vol. 65, No. 2, 2002, Pages 280–283
Copyright ©, International Association for Food Protection

Effects of the Transportation of Beef Cattle from the Feedyard to the Packing Plant on Prevalence Levels of *Escherichia coli* O157 and *Salmonella* spp.

A. R. BARHAM,^{1*} B. L. BARHAM,¹ A. K. JOHNSON,¹ D. M. ALLEN,² J. R. BLANTON, JR.,¹ AND M. F. MILLER¹

¹Animal Science and Food Technology, Texas Tech University, Box 42162, Lubbock, Texas 79409; and ²Excel Corporation, 151 North Main Street, Wichita, Kansas 67201, USA

MS 01-125: Received 30 March 2001/Accepted 10 September 2001

Flytning af dyr

- Hvor tit vil vi flytte dyr?
 - Planlagt/systematisk
 - Efter behov
- Obs regler for flytning
- Hvordan flytter vi dyr?

Kreaturvogn

- Hvor kører den henne?
 - Kørselsruter
 - På- og aflæsning af dyr
- Vask
 - Hvor?
- Skal vi have mere end en?

Modtagelse/afsendelse af dyr

- Kan vi afhente og aflevere dyr rent, nemt og uden stress?
- Ingen kreaturvogne på foderbord
- Porte/åbninger ind til stald
- Lav nogle drivgange/låger så det er nemt at adskille dyr

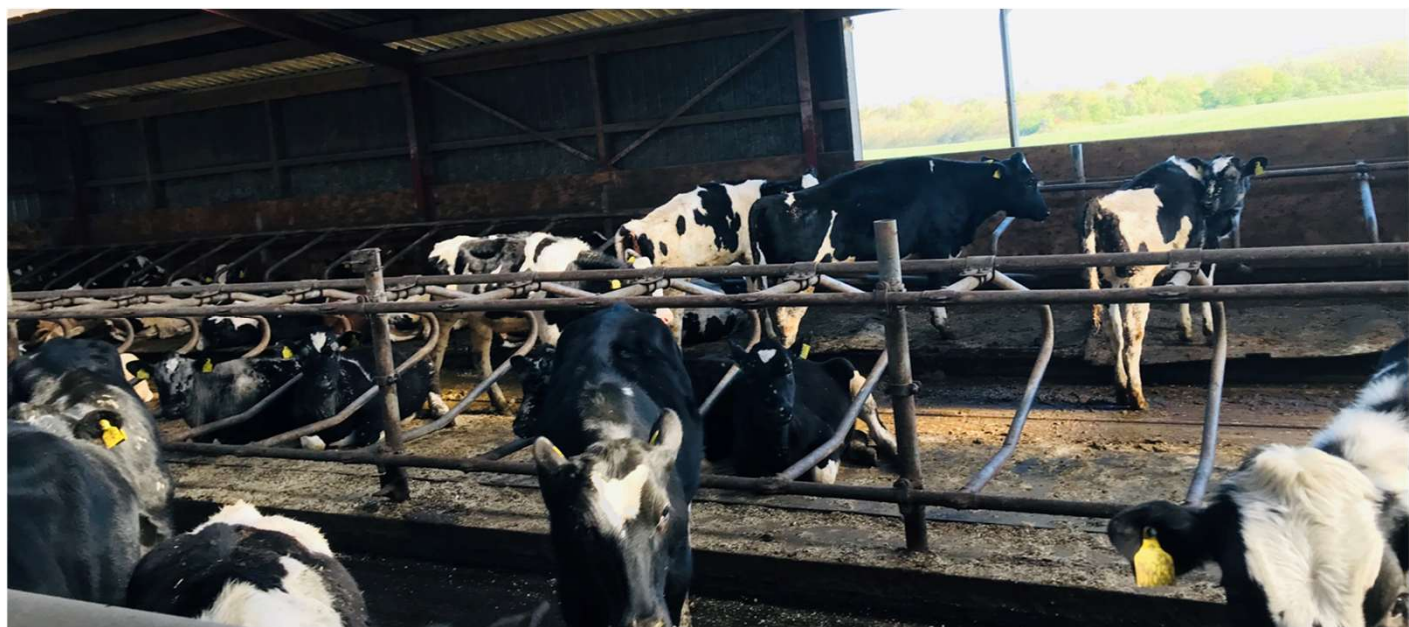
Modtageafsnit

- Samme "staldtype" som de kom fra
- Hold de nye dyr i et hold for sig
 - Sammenblanding – øger smitte
 - Nemmere opsyn
 - "Ny" i sengebås – er de indrettet i forhold til dyrenes størrelse?

Husk: Kun en "dårlig" ting pr. uge

Brug af gl. kostalde til kvier - udfordringer

- Holdstørrelser – ofte store hold
- Tilpasning af inventar
- og sengebåse
- Højde på sengebåsene

Handelsmønstre

- 27 % af mælkeleverende bedrifter har købt dyr ind i 2024. (fra "fremmede" besætninger med anden ejer – interne flytninger mellem egne ejendomme er ikke medregnet)
- 44 % af dem, der har indkøbt dyr, har købt 1-5 dyr. Så er årsagen næppe besætningsudvidelse. Genetik - hobby (kødkvæg) – "de var billige" – "det var en tjeneste"
- 9 % af de der køber ind, har købt fra 5 eller flere besætninger.

Karantæne

- For at mindske risikoen for introduktion af sygdom
- Adskillelse fra øvrige dyr
 - Anden ejendom
 - Anden bygning
 - Andet staldafsnit
- Evt. prøver før indslusning i egen besætning

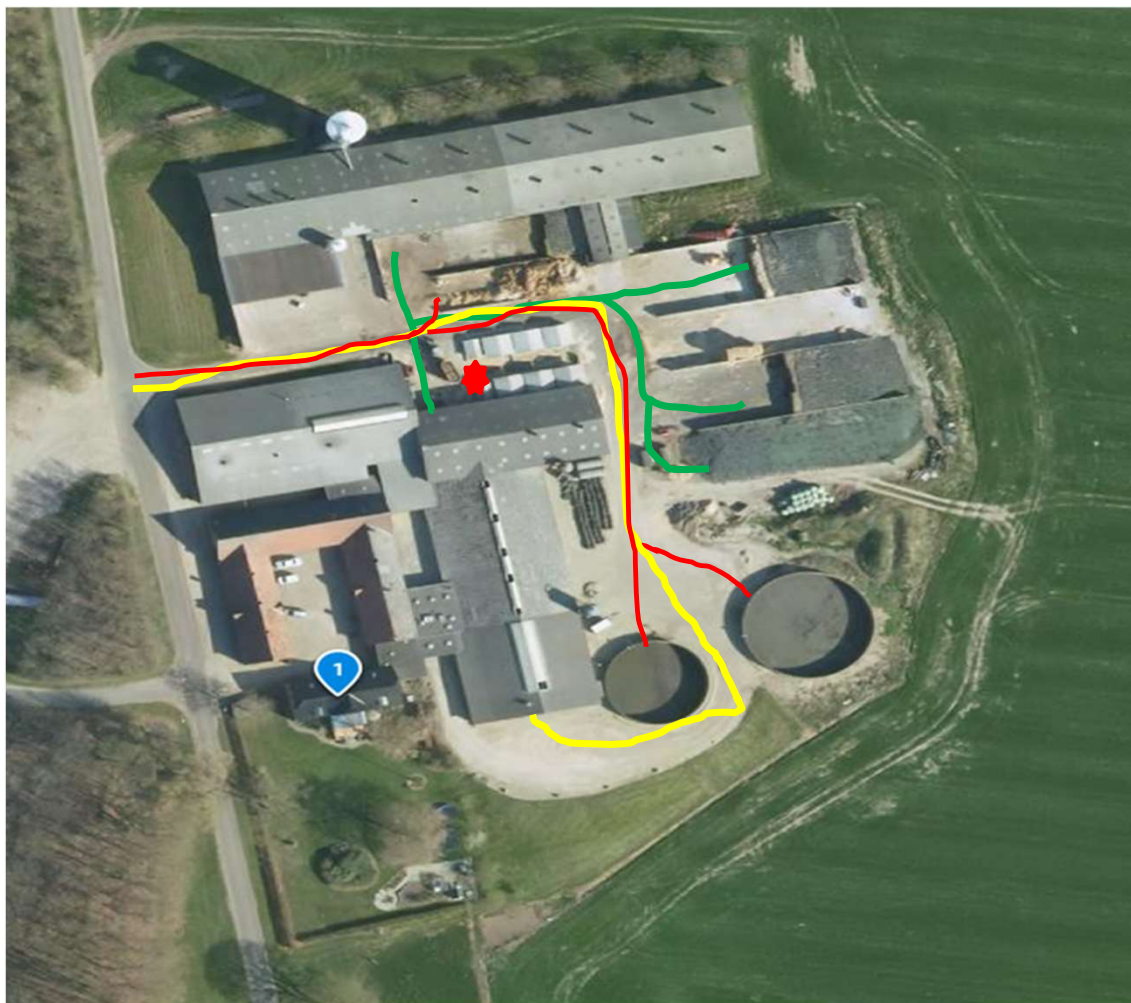

Basal smittebeskyttelse – hvilke faciliteter skal vi huske

- Forrum
- Modtagelse/afsendelse af dyr fra egne ejendomme
- Afhentning slagtedyr eller til eksport
- DAKA-plads
- Vaskeplads
- Håndtering gødning

Start med et overblik over hver ejendom

Foder

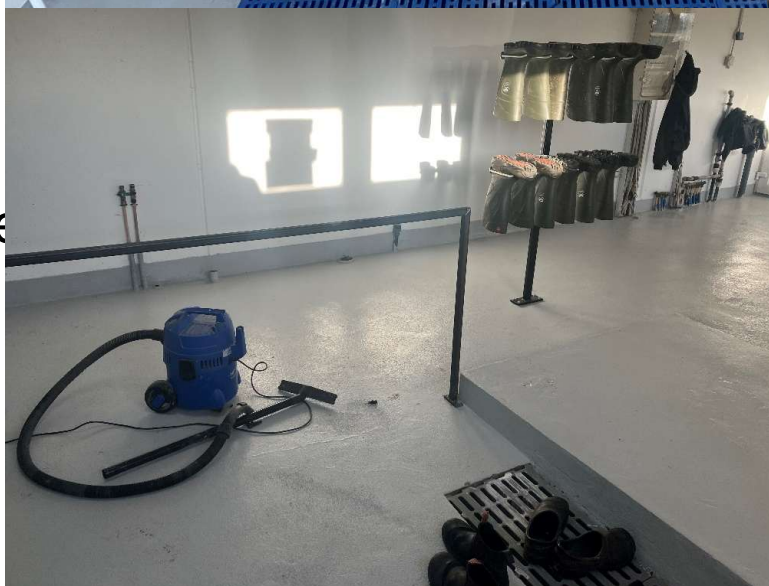
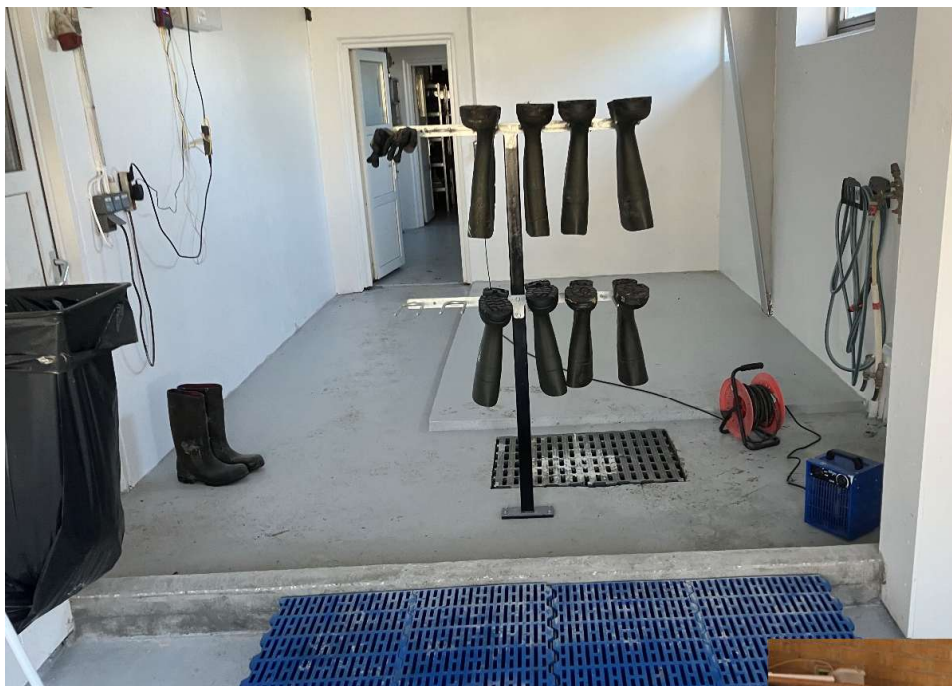
Mælk

Gødning

Kalve

Indretning af forrum

- Lav nogle lækre forhold
 - Besøgende
 - Personale
- Skift af tøj og støvler
- Håndvask
- Skilte med forholdsregler

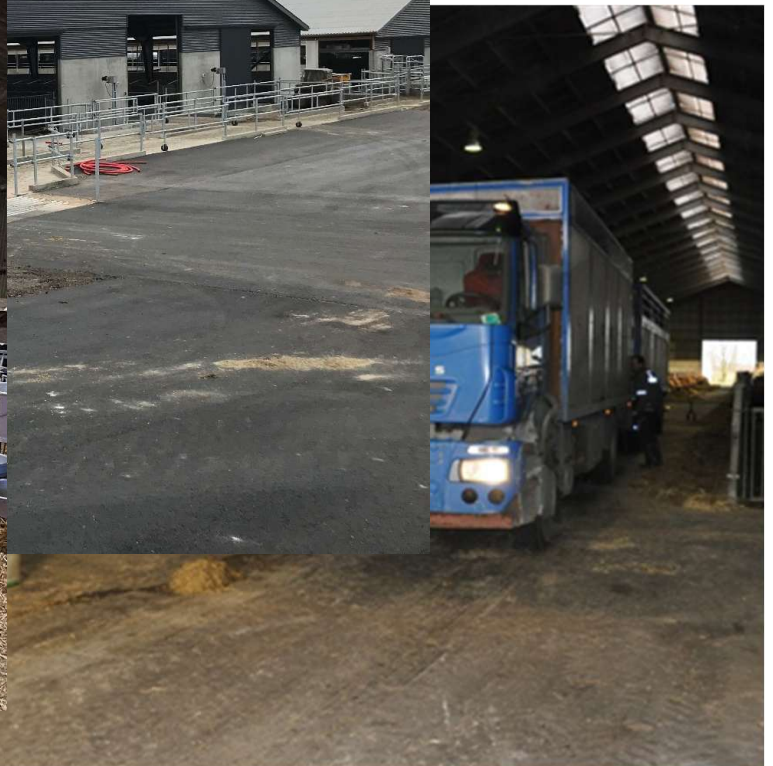
Alternativ forrum

Adgangsveje

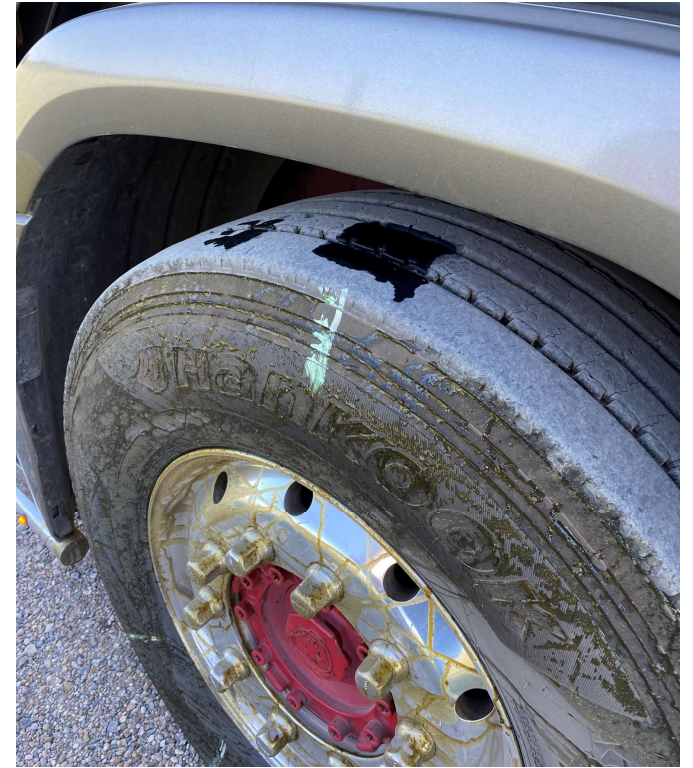
Køretøjer

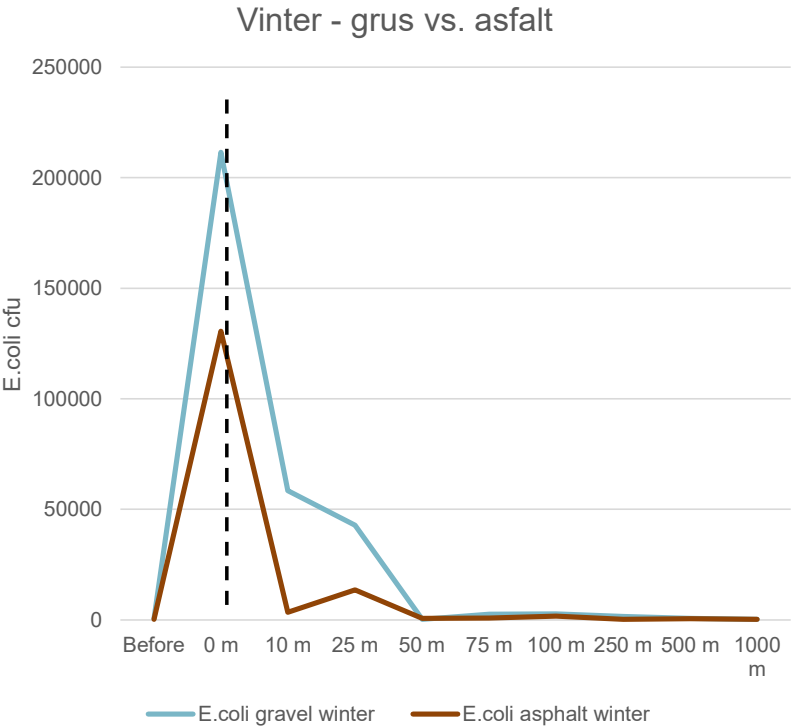
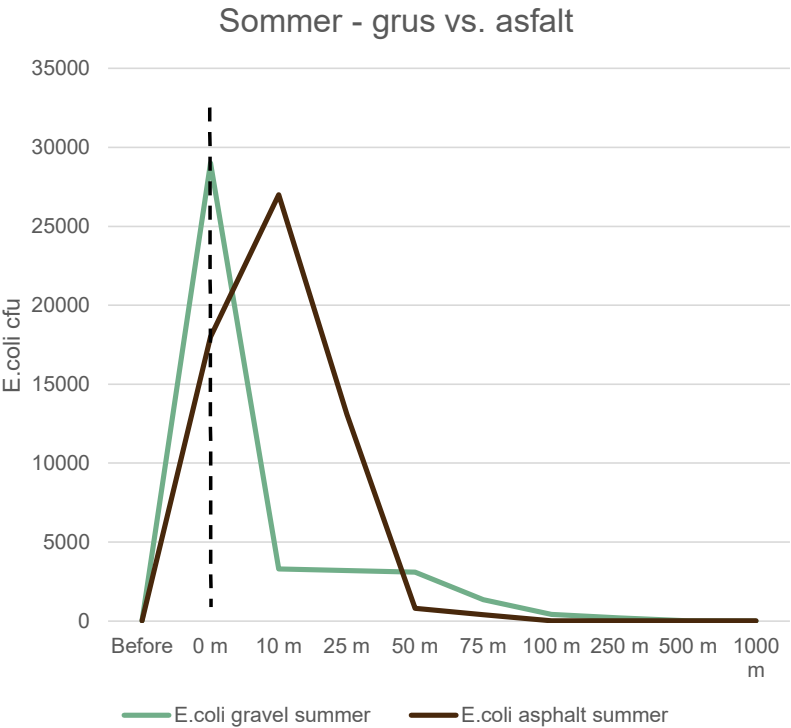
Dækforsøg

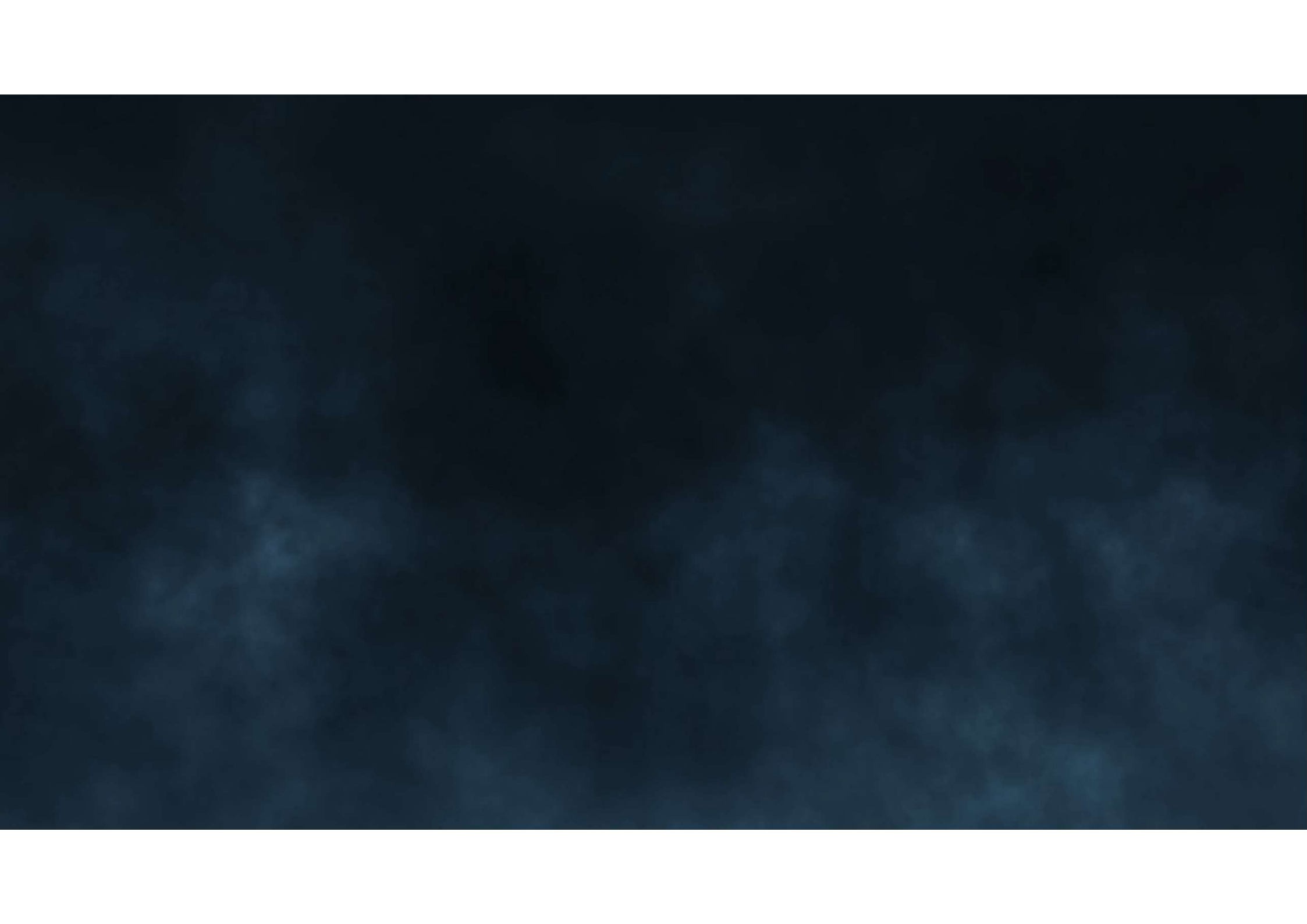
- Hvor langt kan gødning transporteres på dæk?
 - Sæson – sommer vs. vinter
 - Underlag– grus vs. asfalt

Resultater - underlag

Udlevering af levende dyr

Kreaturvogn

Døde dyr

Vask

Tænk over placering af vaskeplads

Overbelægning

Håndtering af gødning

Find 5 fejl

05/11/2025 33

SEGES
INNOVATION

Foto: SEGES Innovation, Lars Pedersen

Beredskab – hvad gør vi, hvis vi ikke må flytte dyr?

- Tyrekalve
- Kan vi håndtere kælvninger?
- Kan vi håndtere malkning?

Udbrud af Mund- og klovesyge i Tyskland

MKS konstateret fredag den 10. januar 2025

Besætning med 14 vandbøfler i naturområde ved Berlin konstateret smittet

Tre bøfler døde af sygdommen. Resten aflivet samme dag

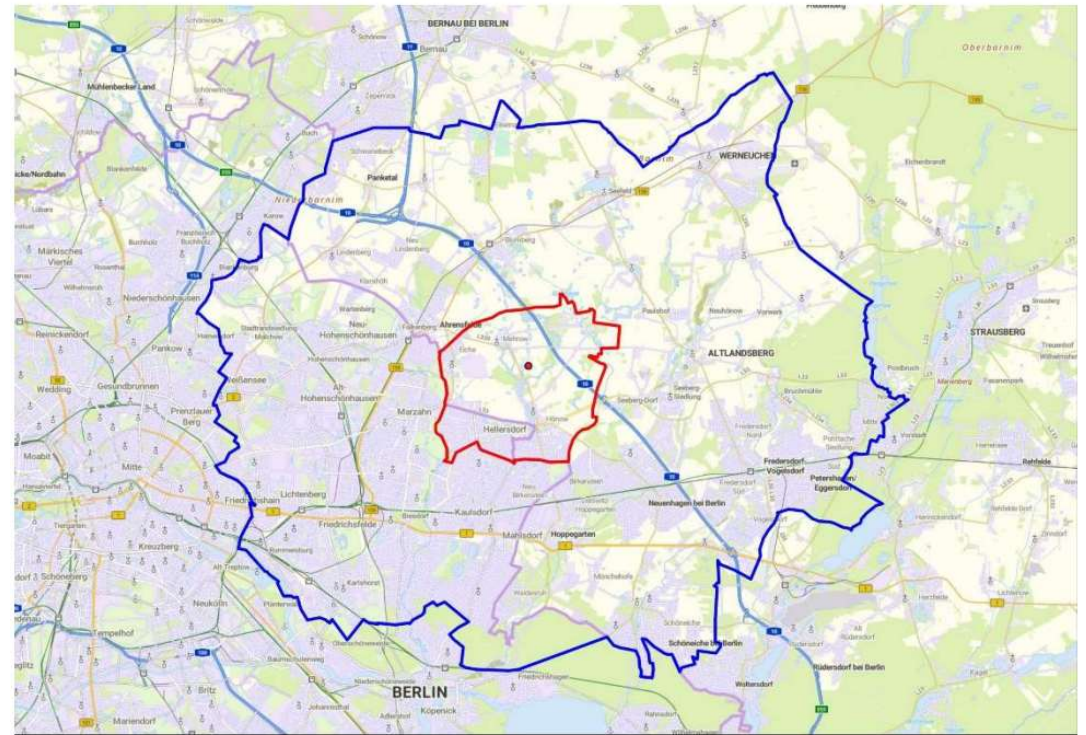
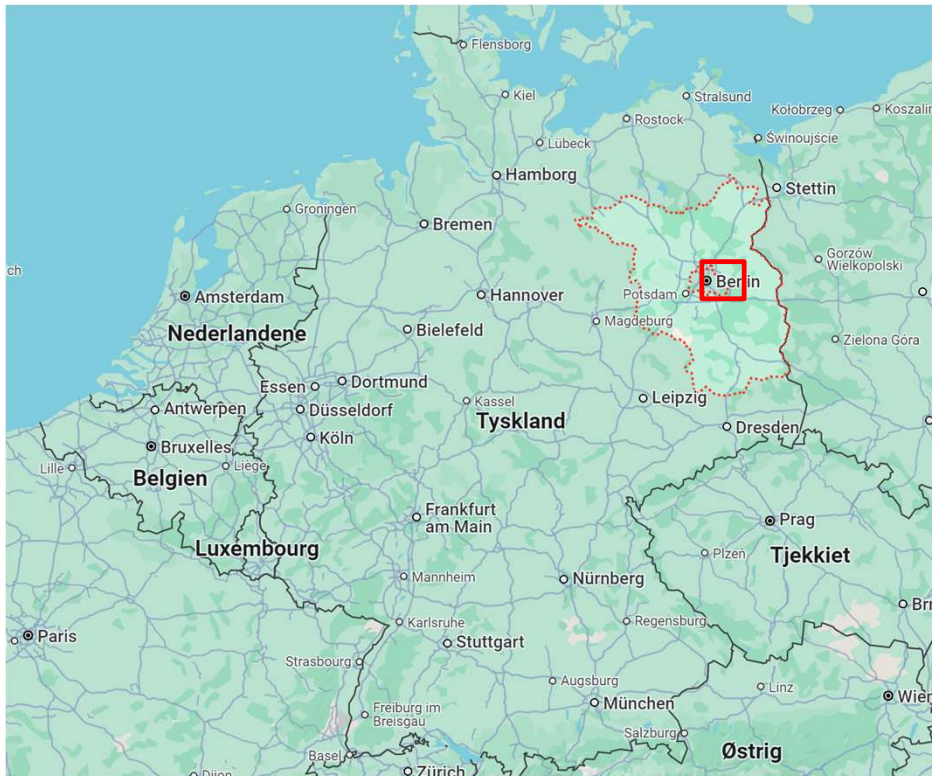
Oprindelig mistanke om bluetongue

Smitten sandsynligvis sket allerede medio december

MKS virus type O. Ligner meget en subtype, der findes i Tyrkiet

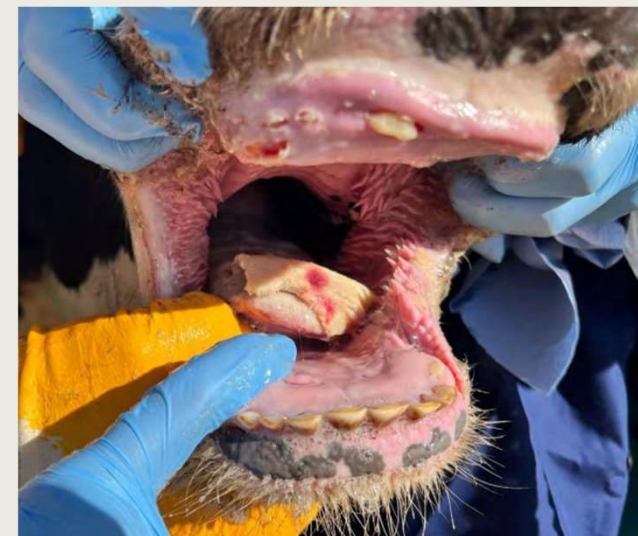
Introduktion af smitte: sandsynlig via kontamineret produkt – uheld eller?

Geografisk placering

Mund – og klovesyge i Europa 2025

- 10. januar Tyskland, Brandenburg — sidst 1988
- 7. marts Ungarn, malkekvæg, 1418 dyr – første siden 1972
- 21. marts Slovakiet, 3 mælkeleverende besætninger, 2716 dyr i alt – første gang siden 1970'erne
- 25. marts Slovakiet, 279 dyr
- 26. marts Ungarn, malkekvæg, 3000 dyr
- 30. marts Slovakiet, malkekvæg FirstFarm, 3487 dyr
- 2. april Ungarn, to malkekvægsbesætninger, 3500 dyr
- 6. april Slovakiet, tyrekalve 874 dyr
- 17. april, Ungarn, malkekøer, 600 dyr

Mund- og klovesyge (MKS) udbrud i Ungarn og Slovakiet 1 januar og 7 april 2025

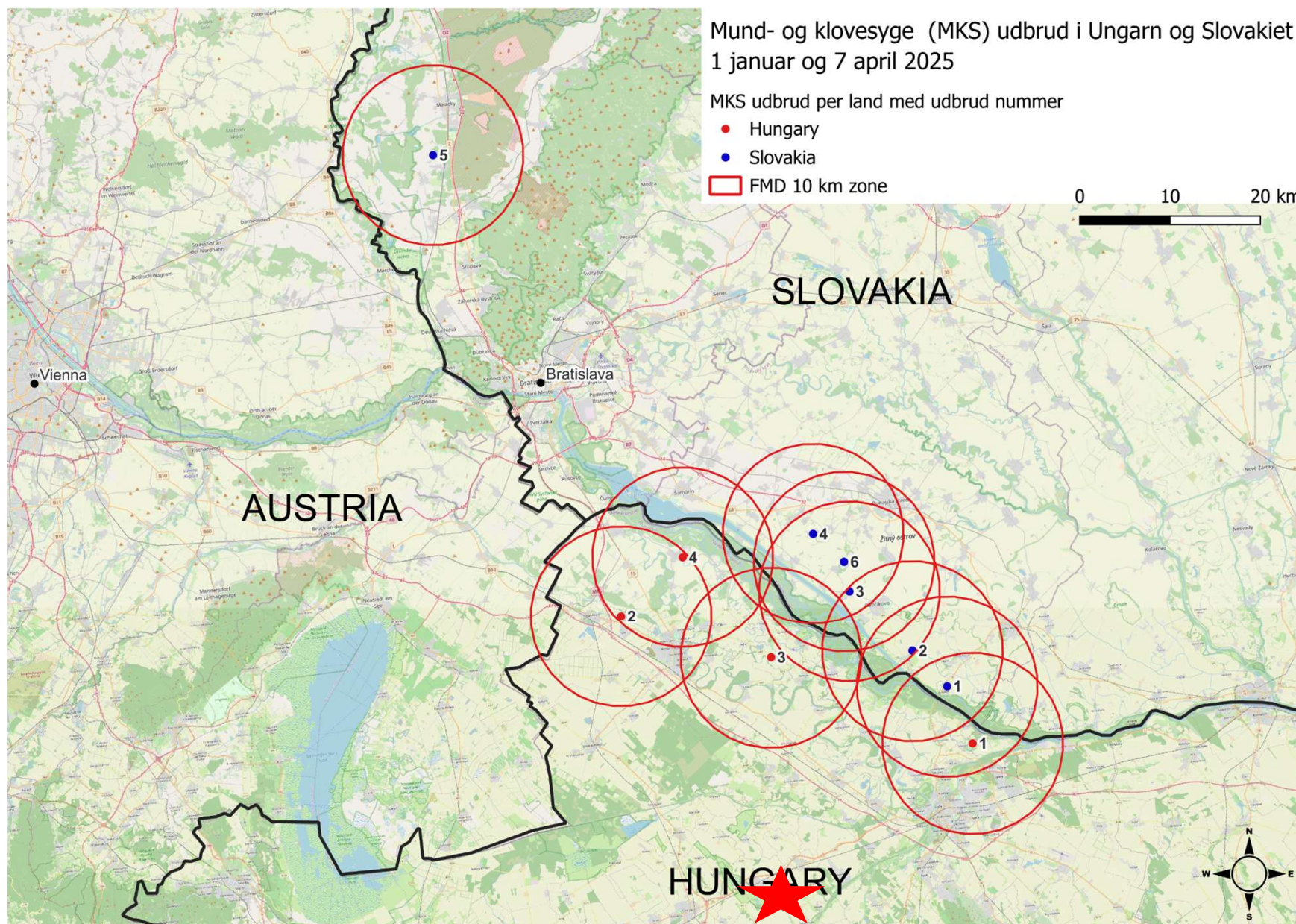
MKS udbrud per land med udbrud nummer

● Hungary

● Slovakia

□ FMD 10 km zone

0 10 20 km

Forholdsregler i Danmark

- Første udbrud – 8 milliarder
- Meget smitsom – få viruspartikler smitter en ko
- Overføres via dyr, genstande, tøj, i luftveje hos mennesker, køretøjer etc
- Alle dyr på smittet besætning aflives

Smittebeskyttelse i danske kvægbesætninger

For at sikre mod introduktion af alvorlige smitsomme sygdomme som mund- og klovesyge er det afgørende at opretholde god smittebeskyttelse. Introduktion af alvorlige smitsomme sygdomme til landet vil få store økonomiske konsekvenser for dansk landbrug.

Du kan være med til at begrænse risikoen ved at følge nedenstående retningslinjer:

Karantæne fra udlandet

Ingen adgang i besætningen for personer, der inden for 48 timer har besøgt en udenlandsk besætning eller opholdt sig i områder med mund- og klovesyge.

Dette gælder også udstyr og værktøj, som skal rengøres og desinficeres før brug i besætningen.

Skift støvler / overtrækstøj

Alle besøgende bør skifte gummistøvler og overtrækstøj før adgang til besætningen.

Eksport af dyr

Dyr eksporteres via samlesteder eller karantæne-faciliteter. Brug udelukkende DANISH Transportstandard godkendte eksportører.

Undgå at få afhentet dyr direkte fra ejendommen af lastbiler, der kommer fra udlandet.

Import af dyr

Ingen import af klovbærende dyr fra højrisikolande. Retningslinjer for import følger SEGES Innovations trusselvurdering:

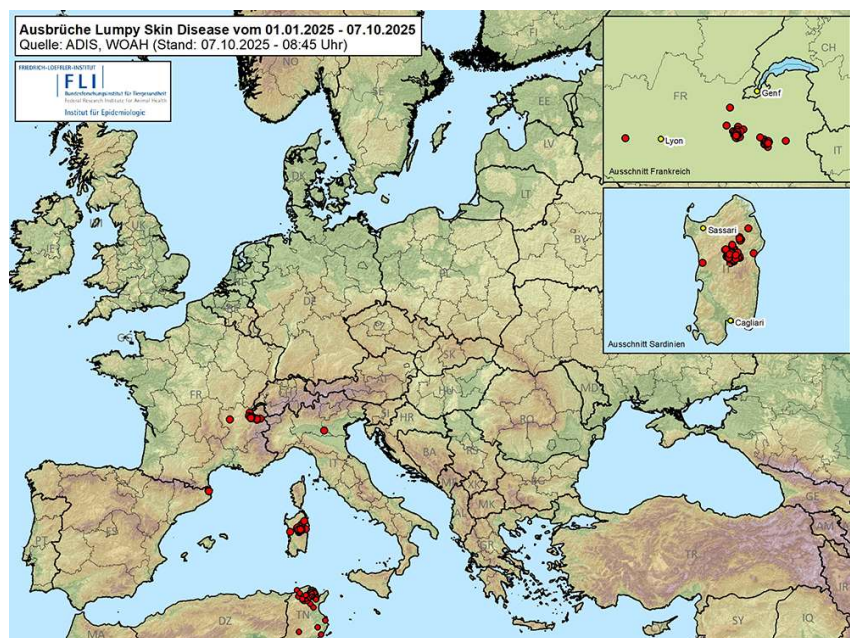
Logbog over besøgende

Alle personer og transporter, der kommer på bedriften fra udlandet, skal registreres og underskrive bekræftelse på, at retningslinjerne for karantæne og desinfektion af udstyr er overholdt.

Vær ekstra opmærksom i forhold til Ungarn og Tyskland.

Lumpy skin disease – udbrud i EU 2025

- Italien 21. juni 1. udbrud Sardinien
 - Italien 25. juni 2. Udbrud Lombardiet
 - Frankrig 30 juni 1. udbrud
 - Spanien 1. oktober 1. udbrud
-
- Har aldrig været i disse lande før
 - Italien 68 (67 på Sardinien)
 - Frankrig 79 udbrud
 - Spanien 2 udbrud

Symptomer – savlen, feber, øjenbetændelse, klassiske knuder, ar

<https://food.ec.europa.eu>

SEGES
INNOVATION

Interview af landmænd omkring byggeprocessen

- Miljørådgiveren er den eneste rådgiver alle bruger
- Mange får lavet tegninger af entreprenører eller inventarfirma

Landmanden får ikke en uvildig rådgivning
Ansvar for overholdelse af lovgivning?

Afprøvninger af Teams i den indledende fase af byggeprocessen

Landmandens faste rådgivere

- Miljørådgiver
 - Byggekonsulent
 - Kvægbrugskonsulent
 - Dyrlæge
-
- Driftsleder – ledende medarbejdere

Spørgsmål?

